

ske in brez nikakoršne priprave za vojsko strašansko nered postal v avstrijskih financah". —

To tedaj v številkah kazano je maslo „liberalne ère“. Novi minister kmetijstva grof Falkenhayn ga v svoji knjigi odkritosrèno kaže, ljudstva avstrijska pa ž njim vred kličejo: „Libera nos, Domine, tacih liberalcev!“

Gospodarske stvari.

Prijazna beseda vipavskim kmetovalcem.

(Dalje.)

Iz vsega rečenega je razvidno, da gola beseda, naj je še tako goreèe govorjena ali pa pisana, pri vipavskem, pa tudi sploh nobenem drugem kmetovalcu èisto nič ne užge ali pa še le kaj kasno.

Jaz sem se o tem uže davno preprièal, in se temu prav nič ne èudim, celó vipavskemu kmetovalcu — boljše bi bilo skoro reèeno — vipavskemu kmetu ne. Ako se namreè vipavskemu kmetovalcu, to je, takemu, kateri ses sadjerejo še èisto nič ali pa le kaj malo peèá, pravi, kako lepo ceno da ima sadje, kako lahko in drago da ga, na pr. Vrhpoljci, Budanjci, Slapenci itd. prodajajo, odgovorí on: „da, da, vidim, res lep denar skupijo za sadje, al oni imajo uže staro drevje, katero so njih predniki uže zasadili, mi ga nimamo, pa kaj pomaga pri nas tudi sadje saditi, vsaj se nam vse pokrade ali pa ga burja otrese.“ Èe se mu še dalje pravi, da je vse dandanes veliko drevje vendar enkrat majhno bilo, in èe bi on in njegovi sosedje sadno drevje saditi prièeli, da bi sèasoma dorastlo, in èe znabiti ne ravno njemu, pa vsaj gotovo njegovim otrokom in otrók otrokom sad rodilo in denarja doneslo, — ako se mu tudi še dalje pravi, da sadje ravno zaradi tega pokradejo, ker ga je le malo malo sajenega, — èe se mu pravi, da burja več let prav nič, vèasi le malo škoduje, in da še celó v takih letih, kedar moèno razsaja, vendar-le vsega sadja ne vzame, nekaterega in to ravno najdražega, kakor marelic in breskev, èisto nič ne vzame, — odgovorí on: „res, gospod, prav imate, v vsem tem vam pritrdim, al vsaj mi kmetje še skoraj èasa nimamo se z zasadbo in cepljenjem sadnega drevja peèati, kupiti ga pa tudi ne moremo, vsaj kmalo še za sol ne bodemo imeli denara.“

In v vsem tem mu jaz popolnoma pritrdim; v resnici teh besedi leži ravno vzrok, zakaj da se z golo, še tako pametno besedo, bodi-si pisana ali pa govorjena, do zdaj vipavska sadjereja povzdignila ni, — ravno po resnici teh besedi, mislim, da se mi utegne posreèiti, da pravi kljuè povzdigi vipavske sadjereje najdem.

Kmetovalca prav spoznati, treba je, da je èlovek sam kmetovalec; potem je pa tudi še potrebno ž njim živetí, s pravim premislikom, pravim prevdarkom ž njim živetí, kajti na „zeleni mizi“ se vse drugaèe orje kakor pa na zelenem polji. Oglejmo si vipavskega kmetovalca, osobito kmeta, kateri sam dela (in takih je ravno najveè), nekoliko bliže, in preprièali se bodemo, da ima popolnem prav, ako reèe, da za sejanje, cepljenje itd. sadnega drevja èasa nima, najmanj pa denarja, drevja si kupiti. Gorenc, Pivèan, in še celó Dolenc, kedar v jeseni svojo letino pod streho spravi, pravi: „no, hvala bodi Bogu, zdaj bodemo pa celo zimo poèivali.“ In temu je res tako, kajti pozimi obstaja celo njegovo delo v krmenju živine, v popravi kakega orodja, kidanji, napravi drv, in k večemu še v vožnji gnoja na njive, vožnji pridelkov na trg, — pri Vipavcu pa temu ni tako.

Vipavec, komaj spravi poslednjo repo pod streho, lotiti se mora uže obrezovanja, zemljanja, gnojenja trt, sekanja vinogradnih kolov, vožnje drv iz gozda, grabitve listja itd. Vipavec dela celo zimo. Spomlad je na enkrat pred durmi, in še zimsko delo ni vse opravljeno, zeló vsako leto zakasnjeno. Po zakasnjem zimskem delu zakasni se pa spomladansko, in potem poletno itd. Najmarljivejšemu kmetovalcu sadjerejcu se utegne kaj lahko primeriti, da v nujnosti najpotrebnejših, neodložljivih vinorejskih in poljedelskih del na sadjerejo pozabi, ali èe tudi je ne pozabi, je izvršiti ne more. Osebnó poznám dva mlada posestnika na Slapu, katera sta, ko sem pred 5 leti na Slap prišel, za kaj marljiva sadjerejca veljala — eden je leta 1875. ali 1876., sam ne vem prav, dobil še celó od c. kr. kmetijske družbe pohvalno diplomó. Obedva imela sta takrat, še kakor „fanta“ svoje drevesnice; danes je nima ne eden ne drugi več; postala sta namreè gospodarja; oženila sta se in si velike skrbí na glavo nakopala, za oskrbovanje drevesnice pa ne veselja, ampak èas izgubila. Obadva sta za sadjerejo še vedno kaj goreèa, obadva bi rada vsako leto na stotine sadnega drevja zasadila, toda sama ga ne moreta več pridelovati, ker za to èasa nimata; kupujeta ga pa tudi ne, dasiravno imata ravno za to najlepšo priliko na Slapu, kjer vino-sadjerejska šola vsako leto na tisoèe najlepšega sadnega drevja in to kaj poceni za prodaj izgojuje. In zakaj ga ne kupita? Zato ne, ker ima denar, katerega si prislužitá, sto družih silnih potov. In tako, kakor gre v tej zadevi tema dvema, gre ravno tako mnogim družim, in, reèi se sme, vsem družim.

(Dalje prihodnjiè.)

Gospodarske skušnje.

Svetla pšenica.

Grof Gustav Auersperg prideluje uže 4 let na svoji grajšèini v Mokricah na Dolenjskem pšenico, katera se imenuje svetla pšenica (Glanzweizen) in je jako rodovitna in na vsako stran priporoèila vredna. Priporoèil jo je zato družbi kmetijski kranjski, ker je preprièan, da jo bode vsak hvalil, kdor jo seje. V pismu od 24. avgusta piše grof Auersperg družbi kmetijski, da te debelo-zrnate pšenice kmetje njegove okolice uže veliko sejejo; letos, ko je navadna domaèa pšenica komaj dajala po 2–4 zrna, je svetla pšenica dala 8 zrn. Seje se bolj zgodaj kakor domaèa, cvetè pa 10–14 dni pozneje in dozorí tudi pozneje memo domaèe; moèna slama izraste 60–80 cm. visoka; ne poleže nikoli; ne izvrže se nikoli; rijà jej ne škoduje; snetjavosti se obvaruje z železnim vitriolom (Eisenvitriol) — 3 lote tega vitrijola se vzame na 1 hektoliter pšenice; škoduje pa cvetju senca bližnjega drevja. 1 hektoliter svetle pšenice je vagal letos èez 79 kilogramov. Zmleta daje le malo otrobov in iz njene moke se speèe lep kruh.

Cena tej pšenici, pripeljani na železniško postajo v Brežice (Rann), je proti poštnemu povzetju za hektoliter 13 gold. 50 kr. Kdor je za poskušnjo želí, naj se podviza z naroèilom, da ne pride prekasno.

Gospodarske novice.

* *Letošnja letina v najimenitnejših deželah.* Veliki žitni trgovec Barthélemy Estienne v Marseilu na Francoskem razglaša letošnjo letino na kratko tako-le: Na Francoskem bode slabeja memo lanske, — v Algiru tako slaba, da bodo morali tujega žita uvaževati, — na Laškem slaba, — na Španjskem precejšen pri-

manjkljej žita, — v Švajci, Belgiji in Nemčiji srednja letina, — na Ruskem in Turškem dobra, vendar bote ti deželi le polovico toliko žita kakor lani na tuje prodati mogli, — Ogerska bode komaj za se dosti žita pridelala, — Amerika bo toliko na tuje prodala ko lani, največ 50 milijonov hektolitrov, — Anglija ga bo morala 8 do 10 milijonov hektolitrov več kupiti, ko lani. Na kratko rečeno: v obče slaba letina.

O letini po avstrijsko-ogerskih deželah je na velikem mednarodnem žitnem sejmu, ki je bil 25. dne avgusta na Dunaji, gosp. Leinkauf, tajnik dunajske borze za kupčijo, z žitom in moko, poročal; podlaga temu poročilu so bila poročila avstrijskega in ogerskega ministra za poljedelstvo in več kakor tisoč dopisov iz raznih dežel in krajev tako, da je mogel celo letino precej zvesto preceniti. Glavne točke njegovega poročila so sledeče: Pšenice se je pridelalo veliko manj, kakor lani, na Ogerskem je odpadlo $8\frac{3}{4}$ milijona hektolitrov, pri nas 400.000 hektolitrov, skup $9\frac{1}{4}$ milijona hektolitrov, to je, 14 milijonov colnih centov. Velika zguba! Kvaliteta (dobrota) je različna, v obče pa boljša, kakor se je bilo sprva mislilo vsled neugodnih poročil. Navadno se je iz cesarstva v druge dežele prodalo 5 milijonov colnih centov pšenice; letos bi pa trebalo nam ptuje pšenice kakih 5 milijonov centov. Ali ker je še mnogo stare pšenice, bo 3—4 milijone centov dosta, če se je od drugod k nam pripelja.

Rži je tudi manj, kakor lanske leto. Zguba znaša na Ogerskem $6\frac{1}{4}$ milijona hektolitrov, pri nas okoli 1 milijon, skup $7\frac{1}{4}$ milijona hektolitrov ali 10 milijonov colnih centov. Kvaliteta je različna, kakor pri pšenici; vendar lepo zrno ni prereditko. Navadno se izvažajo od nas 1 milijon colnih centov rži. Zadnje 4 tedne se je za domače naše potrebe prodalo rži $4\frac{1}{3}$ milijona tako, da tedaj stare rži ne more biti veliko več v zalogah. Zato bo letos treba k nam pripeljati rži $4\frac{1}{2}$ milijona centov.

Ječmena je znatno manj od lani. Zguba znaša na Ogerskem $4\frac{1}{2}$ milijona, pri nas $\frac{1}{2}$ milijona, skup 5 milijonov hektolitrov, to je, 6 milijonov colnih centov. Ječmena bo tedaj komaj za domače potrebe dosta. Zrno je večidel pomanjkljivo.

Oves je povsod dobro obrodil. Na Ogerskem dobili so navadni pridelek, pri nas pa $2\frac{1}{2}$ milijona hektolitrov več, kakor lani. Vsled tega ima cesarstvo, ne gledé na stari oves, novega za izvažanje pripravljenega blizo 3 milijone colnih centov.

Koruza kaže neugodno, posebno na Ogerskem.

Zastran krompirja se pa še ne dá kaj gotovega povedati. Slišati je mnogo in hudih pritožeb iz Ogerskega, Češkega in Gališkega, da krompir gnjije; tudi na Kranjskem se slišijo neugodna poročila. Ako bi nam pridelki pri koruzi in krompirji bili neugodni, bila bi to za prebilvalstvo velika nezgoda.

Tako je poročal gosp. Leinkauf ter kupčevalcem in prodajalcem veliko koristil, ker jim je reč tako dobro razjasnil. Dunajske novine so še poročale, da se je na enem merodajnem sejmu prodalo 850 vaganov ječmena, 460 vaganov pšenice, 193 vaganov rži, in naposled koruze, sladja, ovsa, ogeršice, vsega skup 220.000 meterskih centov. Ako se cena blagá letošnjega sejma primeri ceni lanskega, tako razvidimo, da je dražejja postala pšenica poprek za $2\frac{1}{4}$ gld., rž za 2— $2\frac{1}{2}$ gld., ječmen, čeravno slab, za $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ gold., koruza za $1\frac{1}{2}$ gold., ogrščica pa za $1\frac{3}{4}$ —2 gold. cenejša. Lani se je na sejmu največ žita prodalo v tuje dežele, letos pa večidel za domače potrebe.

* Deželna kmetijska šola v Gorici je — po poročilu „Soče“ 5. dne t. m. zopet sklenila eno dobo svojega do

zdej zeló spremenljivega obstoja in po novih pravilih prerोजना stopi v drugi polovici tekočega meseca v novo dôbo. Bog daj, da hi nehale enkrat za vselej spremembe in na podlagi tolikih esperimentov da bi postal zavod slednjič praktično dovršen, kakoršnega potrebuje naše zanemarjeno in tepeno kmetijstvo! — Deželni odbor je za ravnatelja italijanskemu oddelku kmetijske šole imenoval prof. dr. Giordano-a. Zdej je tudi ministerstvo privolilo v začasno to imenovanje za eno leto; v tem času si mora pridobiti italijanski kmetijski veščak avstrijsko državljanstvo, ako hoče stalno nameščen biti.

O vcenitvi zemljišč za uravnavo zemljiškega davka na Kranjskem.

Meseca avgusta se je vcenilo:

A. Poljskih zemljišč:

v cenitvenem okraji:

Črnomaljskem v 10 občinah z	20.075 parcelami
Postojnskem v 6 občinah z	9.481 „
mesta ljubljanskega v 8 občinah s	5.492 „

skupaj v 24 občinah s 35.048 parcelami

B. Gozdnih zemljišč:

v cenitvenem okraji:

Novomeškem v 22 občinah s	17.918 oralov
Postojnskem v 17 občinah s	4.981 „
mesta ljubljanskega v 3 občinah s	183 „

skupaj v 42 občinah s 23.082 orali.

S tem je cenitev zemljišč na Kranjskem končana.

Razpis državne štipendije na semenski in vrtnarski šoli v Šentpetru poleg Gradca.

V Šentpetru poleg Gradca ima grof Henrik Attems napravo za izrejevanje različnih semen. S to napravo je združena triletna, teoretično-praktična, semenska in vrtnarska šola, za katero je cesarsko kraljevo ministerstvo kmetijstvo dovolilo vsakoletno štipendijo po 180 gold.

To štipendijo morejo dobiti revni in take podpore vredni sinovi kmetov in vrtnarjev, pred vsem štajarskih, za temi pa tudi taki mladenči družih avstrijskih dežel.

Prošnjiki za tako štipendijo morajo dokazati: 1) s krstnim listom, da so najmanj 16 let stari, 2) s zdravniškim spričalom, da so zdravi in močni, 3) s šolskim spričalom, da so ljudsko šolo z dobrim vspehom dovršili, in 4) z učnim spričalom, da imajo nekoliko praktične vednosti v kmetijstvu ali vrtnarstvu.

Prošnje za štipendijo v tej šoli, katera se začne 1. oktobra t. l. se naredijo na cesarsko kraljevo ministerstvo kmetijstva, pa zadnji čas do 20. dne t. m. izročijo lastniku te naprave gosp. grofu Henriku Attems v Lechwaldu pri Gradcu, kateri vsacemu, kdor želi, še več pové o tej šoli.

C. kr. ministerstvo za kmetijstvo
24. avgusta 1879.

Politične stvari.

Nové obljube stare laži ustavovercev.

V frazah in obljubah so avstrijski ustavoverci res nedosegljivi! Pri vsaki priliki, kedar jim za kožo gré, posebno pa pred volitvami, so polni sladke ljubezni za